

Alte Drucke

Generalis Instrvctio Hvivs Libre ...

Velde, Jan van der

[Erscheinungsort nicht ermittelbar], [1605?]

INSTRVTIO ADSCRIBENDAM CRASSAM ET PARVAM

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-70784

Cum sæpius consideraverim, quod nonnulli inexpertes multas literas duobus vel tribus ductibus facerent, qui tamen unico ductu fieri deberent (vnde festinatio inter scribendum remoratur, atque vivacitas naturalique vigor literarum offuscatur) utile fore putavi demonstrare quæ literæ unico ductu, quæ duobus ductibus, fieri debent.

Literæ quæ unico ductu fieri debent hæc sunt: *a b c e g h i l m n o q r z* *ſ y n z* quæ duobus ductibus sunt hæc sunt: *d f k p t x y*. Hic etiam adjungere volui illas literas quæ simili modo incipiunt, parvo subtili ductu reflectâ penæ parte facto, incipiendo à sinistra ad dextram oblique ascendendo; nec non eas quæ simili modo finiuntur parvo circû ductu ad dextram exterius facto dextro pennæ angulo. Literæ quæ eadem principia habent hæc sunt: *i m n p r u x y z*. Quæ autem eodem modo perficiuntur, hæc sunt *a c d e i k l m n s n*. Hæc particula-

ritates hic adungere volui in iuventutis commodum, eorumque subsidium qui scribendi faciunt professionem.

Declaratio Majuscularum literarum (quas capitales vocant) hic commode addi posset: sed quoniam hoc opus hætenus admodum operosum fuit, quodque prolixioribus rationibus vnius materia illud libenter non gravarem (magnâ enim ex parte etiam originem suam habent ex litera *o* & *f*.) hanc nunc omittere volui, reliquam tractationem in commodius tempus reservans.

Interea Philographos atque Tyrones oratos volo, ut capitalibus superius positis fiantur, atque ytantur certus enim sum quod ex superiore instructione satis percipere poterunt quomodo hæc litera Italica incipienda & perficienda, nec non quæ norma & mensura servanda sunt ad hanc literam bene & perfectè scribendam.

INSTRUCTIO AD SCRIBENDAM CRASSAM ET PARVAM Literam Belgicam.

VT nunc ad instructionem reliquarum communiorum Belgicarum literarum veniamus: à crassâ literâ incipiam. De litera quam Texturam vocant (vocant etiam eam Belgæ *Duyssletter* & *Baginenletter*) prius mentionem faciam: deinde ad literam fractam (quam illi *Fractur letter* dicunt) atque Bastardicam literam, tandem ad Belgicas nostras scripturas venturum.

Et quamvis hæc litera Mercatoribus & Practicis viles non sint quippe quæ tantum viles sint ad carmina, sententias, vel proverbialia, vel in pictis tabulis, vel in magnis libris, scribenda: Tamen eos qui hoc faciunt, atque eos qui artem variarum literarum scribendi sibi vendicant, hæc de re paucis instruere volui, fundamentaque istarum literarum huc subscribere libuit.

E

Instructio

Instructio ad scribendam literam quadratam, Texturam dictam,

V Tigitur ad instructionem Belgicarum literarum veniamus, à litera quadrata (quam **Textur letter** vocant) exordiar: quæ inter nostras crassas & bastardicas literas antiquitate cæteras vincit. Religiosis illa plerumque in vñ fuit, qui legendas sanctorum (vt vocant) atque Misfalia sua istâ literâ scriplere. Varijs illamodis pingitur: nonnulli eam admodum compactam faciunt, ei tantum crassitudinem octavæ partis ejus longitudinis dantes: alij literas parùm distantes faciunt, atque crassiores formant, vt earum crassitudo habeat sextam partem longitudinis ejus: quæ litera mihi magis placet quàm illa tenuis & macra, quoniam mensura justius in ea

servari potest, atque status seu forma ejus est melior. A Perpendiculari ductu corpus ejus sæpius fit quoniam forma ejus planumque oblonga & extensa est: Capita & pedes ejus plerumque à longioribus & extensis quadratis sunt: quæ latâ vel acutâ pennæ parte & infra & suprà incipiuntur & perficiuntur: Nonnulli capita & pedes nectunt, alij non: quod mihi magis placet, quoniam illa sic elegantior est meliusq; legi potest: Ductus qui è transverso per corpus ejus transcurrunt semilatâ pennæ parte sunt, incipiendo à dextra ad sinistram, acdo vt cum capitibus cæterarum literarum semper conveniant: vt ex fundamentis quæ hic adduntur facile videbis.

Fundamenta & elementa literæ quadratæ.

De declinaghe vande Textur letter

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v w x y z

S i j k l m n o p q r s t u v w x y z a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v w x y z

Litera fracta Germanorum inventum est, quibus etiam magis in usu est, quoniam illa elegantior magisque ornata est, quam littera quadrata: atque etiam quoniam majori festinatione atque facilitate scribi potest. Germani etiam plerumque sub pinguem atque accuratam faciunt, ut etiam reliqua omnia sua scripta scribunt, quæ ferè omnes crassâ pennâ scribuntur. Contrâ Germani omnes alias macres litteras cõtemnunt, quantum corpora & membra ferè vnius crassitudinis sunt, atque tam extenuata sunt, quam si phœsi laborarent. Atque, ut verum fatear, nihil est (meo quidem iudicio) quod litteris maiorem gratiam tribuit, easque acceptabiliores facit, quam quodd corpus boni habitus habeant: hoc est: quodd subpingues scribantur, atque in sectione tenues atque acutæ sint.

Nullum aliud discrimen habet hæc littera fracta: quam quodd capita circumductu sunt, partim ea incipiendo cum resectâ pennæ parte, atque latâ pennæ parte perficiendo: rursus incipiendo eas latâ pennæ parte, atque perficiendo: resectâ parte pennæ: Vbi contrâ capita litteræ quadratæ (Texturam dicunt) oblonga & lata sunt, atque parvi pedes litterarum m m & n n in parte inferiore quadrati esse debent in formam tessellæ vitæ (quam Belgæ *Ruyte* vocant) Pedes quarundam litterarum fractarum subrotundi sunt tanquam si litteram o faceremus, in modum semi-extensorum rotundorum ductuum antea demonstratorum: atque aliæ litteræ que pedes in modum reflexarum quadrarum habent, ut ex sequentibus fundamentis videre est.

Elementa & fundamenta literæ fractæ.

E 2

Instructio ad scribendam literam Bastardicam.

Litera Bastardica dicta omnino aliam formam habet ac litera fracta: tamen ille qui optime sese exercuit in litera fracta, literam Bastardicam etiam facile scribet: quoniam illa eodem fere modo ac litera fracta scribitur: In hoc tamen differt, quod corpus ejus parum rotundius atque magis quadratum fieri debeat, vbi contra litera fracta corpus oblongius & magis extensum habet: quodq; protuberantes literae in superiore parte planae & sine capite esse debeant: quamvis tamen quidam scribendi Magistri ei etiam caput faciant: quod mutationis atque varietatis gratia fieri potest. Simi-

flexi rotundi ductus ille sunt a quibus fere omnes literæ quæ angulosi rotundi sunt fiunt. Perpendicularis ductus is est a quo omnes literæ quæ directæ deorsum vergunt, fiunt; quantum literarum pedes a flexis quadris fiunt excipio has literas *h k l m n* quæ nulli habent pedes, sed infra mutæ acque planæ esse debet. Membra earum literarum ego duplo corpore longiora facio, excepta *d & t* quæ supra extraregulam tantum ad me diam longitudinem suam protuberare debent. Earum spissitudinem & latitudinem ex sequentibus foridamentis percipere atque demetri potes.

Elementa & fundamenta literæ Bastardicæ.

Fondement vande Vastact letter.

Fondement vande Vastlaert letter. *in scriptis*
 A. V. o. c. a. q. e. g. o. d. i. c. e. e. s. r. e. z. l. b. l. h. k. l. s. s. s. s. s. u.

ii. i. r. n. r. m. i. r. n. u. w. || p. r. a. s. s. m. n. n. n. n. x. v. y. 23

aa godceeser & z lbbkssstt iinm eu ppxxyy.

Handwritten title: *Handwritten text in a decorative script, likely a title or chapter heading.*

V Anj adhuc sunt modi scribendi crassas literas, tam Germanicas quam Belgicas (quæ Cantzelrijse schriften Belgico idiomate dicuntur) quas ghelegde seu positas, & gheschobene seu protrusas vocant, artis vocabulo: Sed quoniam promisi tantum de præcipuis scriptis quæque magis in vñ sunt me tractaturum (quæ

Delineatio literarum Belgicarum communium.

L iterarum seu scriptio num Belgicarum quatuor sunt præcipuæ, cæteris omnibus sub ijs compræhensis quæ nostro modo scribi possent. Prima est litera quadrata & quæta, quam ego pono & teneo pro fonte à quo cæteræ omnes oriuntur: Eam iuventuti plurimè propono tanquam Elementum (seu rudimentum) & fundamentum ut firmam, benè pictam & nervosam (seu fortem) literam scribere addiscant. Videtur illa tarda minimeque festinationi apta: tamen ille qui ejus scriptio nem assuetam atque familiarem habet, satis cum ea festinare atque progredi potest, quo-

vis quod sine jactatione dictum sit, Philographi omnium generum istorum scriptorum participem facere possem, addo ut hi libri ea capere non possent) ad communes nostras Belgicas literas pergam, eorumque formam & qualitates, pro donis à Summo DEO acceptis, describam.

niam illa etiam ligatur atque simul nectitur. Cæteræ triæ, vocantur literæ cursoriæ (loopende handen Belzæ dicunt) inter quas prior species est litera recta, reliquæ duæ, literæ cadentes: vna prona, altera supina, cadit: Quæ dux cadentes literæ cursoriæ formam & essentiam suam à scriptis Germanicis accipere (nempe à litera rotunda & currente) tamen propriam suam naturam retinent, nec eam cum Germanicis literis commiscunt.

Quatuor sequentes regulæ Philographo exëplo erūt quatuor prædictarum literarum Belgicarum quæ inter cæteras primum locum possident.

F

Prima

Quædam ex Belgicis scriptis
Handwritten examples of the first three types of Dutch script: square, upright, and cursive.

Prima litera cursoria recta mihi ceteris elegantior, meliusque formata videtur: etenim est illa valde utilis & commoda Advocatis, Secretarijs, Notarijs, Practicisque ad Litteras, libellos supplices, Remonstrationes ad Magnates, scribendos: nec non ad Contracta, Obligationes (seu syngraphas) Quintantias (seu apographas) scribendas: omnia enim ista Instrumenta, perfecta, legibiliaque (ut sic dicam) litera scribi debent: estque litera ista cursoria trium istarum literarum perfectior. Reliquae duae Mercatori utiles sunt: tamen qui curiosus est primam speciem etiam scribere potest: multi enim elegantem beneque formatam literam libenter vident. At festinationi istae duae literae (seu scribendi genera) magis apta sunt, ad litteras summam celeritate expediendas: quare eas Mercatori dedico: practicae etiam vtilissimae sunt ad primas conceptiones scribendas, adversaria facienda (minutas vocant) Sensa enim animi atque concepta, quae interdum pennae tarditate memoria excidunt, cito hae literae chartae mandantur.

Plura adhuc genera scribendi habemus: ut litera quae *Lettre d'estat*, magna & parva dicitur: duplices literae rotundae, una quiesca, altera cursoria. Litera Status (liceat mihi fingere vocabula in re elegantiae minimè capace) *Lettre d'estat* dicta, in eo consistit, quod illa separatim litera post litteram simul ponitur: quodque m m & n n

duobus vel tribus ductibus nuda sineque additione multorum aliorum ductuum scribuntur, ut in quarto exemplario huius libri (quod exemplar incipit hoc nomine *Iules Cesar*) videre est. Litera rotunda quiesca, à quiesca litera quadrata hac in re differt, quod omnes literae subrotundè incipiuntur & perficiuntur, quodque parvi pedes literarum m m & n n (quae literae in omnibus scriptis maiorem differentiam pariant: quoniam illae corpori omnium literarum maiorem statum atque formam tribuunt) ligantur inquam simili pedes superius simul: cum contra pedes alterae literae quadrati sint, atque ab inferiore parte ad superiorem cum respectu pennae parte acutè & angulosè simul ligentur quodque literae i i & u u ab inferiore parte sursum versus rotundè ceteris literis debeantungi atque adnecti: in altera autem litera acutè & angulosè. Litera cursoria rotunda literae quiescae ad modum similis est: nullam aliam enim differentiam habet, quam quod alae atque membra ejus liberius infra & supra extra regulas vagentur, quodque quaedam istarum literarum, propter mutationes, alio modo expeditius atque commodius simul ligentur: hoc enim literis cursorijs familiare est propter invocationem multarum variarum literarum. Hoc discrimen, ut Philographos satisfaciam, hic adungere libuit: eum ad exempla superius polita relegans: in quibus discrimen vniuscujusque istarum (sine praesudicio examinantes) clarè & dilucidè poterunt videre.

Instructio

Instructio ad scribendam literam Belgicam.

Cum de singulis generibus literarum paucis tractaverimus, præcipuum & magis necessarium restat, nempe ut declaremus quomodo vnaquæq; litera Belgicæ scripturæ scribenda. Quod sanè valde operosum est: quoniam hæc via (quod sciam) à nullo scribendi Magistro hæcenus itrata est. Tamen hunc laborem suscepi ut singulis hominibus cuiuscunque sortis illi sint qui aliquo modo cupidi sunt perveniendi ad perfectionem artis bene scribendi, rem vtilem & necessariam præstare possim: amor meus erga publicam utilitatem me stimulat ut hanc viam eis tam facilem faciam ut per hanc ad perfectionem istius rei pervenire poterunt, mihiq; ingentes gratias agent, cum tota hæc res ad eorum utilitatem sit suscepta.

Ut igitur nunc ad particularem instructionem vniuscuiusque literæ veniamus, literam quadratam quietam examinandam sumam cuiusque essentiam tantum describam, quoniam ex illa, tanquam ex fundamentali litera, fere omnes aliæ literæ originem habent. Incipiam ab a primâ alphabeti literâ ut à quo omnes literæ rotundæ formam suam accipiunt.

Literam a acutâ seu resectâ pennæ parte incipio, retrogradando parum ad sinistram, pennamque statim super latam partem verto, atque semicirculum facio: quem ego, resectâ pennæ parte parum extrorsum vergens, indeque sursum revertens perficio: & vnico ductu, antequam calamum amoveam in dorso principium capio ad caput ejus pingendum: quod ego (inde ad dextram revertens) latâ pennæ parte facio, parum cavernosè & acutè exiens, rursusque re-

trocens parum ad sinistram, cum latâ pennæ parte super rotunditatem corporis ejus propè cado, atque sic eam perficio in modum prioris semirotondi ductus acutè definientis: vnico illa ductu fieri debet.

Litera e non est etiam minoris potestatis: habet etenim illa imperium in omnes literas quæ in modum perpendicularis ductus è directo deorsum trahuntur. In capite ego eam incipio, faciens hoc circumductu incepto cum resectâ pennæ parte atque perfecto in dorso sursum: versus deinde pennam super latam partem verto: juxta initium capitis ejus traho rectum descendentem ductum, cû pede in inferiore ejus parte, parum reflexo, atque sine intermissione ventrem instrar semicirculi seu semirotondi facio, resectâ pennæ parte ex pede incipitur & ascendendo in dorsum ejus, corpus in medio claudō in capitis initio: vnico illa etiam ductu fit,

Litera e incipitur sicut litera a faciendo corpus ejus sicut priorem ejus semirotondum ductum acutè definientem: tunc elevans pennam facio caput ejus in modum amussis (seu funiculi quo dirigitur saxa) semilatâ pennæ parte: Duobus ductibus fit.

Ad faciendam literam d secundum ego ductum literæ a continuo, tanquam si eum rotundè claudere vellem, atque pennam elevo in dorso sursum versus, super corpus ejus in modum obliqui ductus, adeo ut altitudo ejus ad longitudinem literæ dupla sit: cum scilicet super iustam mensuram eam scribo (sic etenim reliquæ omnes literæ infra & supra extuberantes ejusdem proportionis debent esse) sed in literis cursivis illi liberaiores & minus coacti esse possunt:

tamen summâ curâ cavendum, ne se invicem inter regulas nimis comprimant & confusioem pariant. Vnico illa etiam ductu fieri debet.

Litera ϵ est ferè literæ e similis; nullum aliud habet de scrib. en, quàm quòd caput ejus resectâ pennæ parte parùm super corpus incipitur: pennamque semilatâ parte ad dextram statim vertens, eam in modum literæ e perficio: duobus ductibus fit.

Literarum f super corpus ejus incipio, duplo altius, quàm longitudo ejus est, trahendo latâ pennæ parte deorsum ad inferiorem partem ejus corporis, mediâ parte inferiùs quàm longitudo ejus est: indeque subrotundiùs sursum vergens ad locum usque quo eam incorpi, collum ejus acutâ pennæ parte facio, eademque viâ caput ejus latâ pennæ parte parvo ictu sub pingue, vel parum extenso ad dextram facio: tunc celeri gradu pennam supra sinistrum latus verto, flectens digitos parùm intra manum, atque sic caudam facio infra extra corpus interius tam subtilem & tenuem quàm resectâ Pennæ pars duci potest: quo factò, statim pennam super dextrum latus verto, atque sic parvum ductum per corpus facio: quo peracto illa absoluta est. Eam adhuc alio modo facio: sic: caudam ejus resectâ pennæ parte interius traho, indeque celeriter sursum vertens manum statim transpono, adeò ut penna super latam suam partem cadat, atque sic vagor inde ubi corpus formari debet juxta priorem subtilem ductum, resectâ pennæ parte factum, usque ad initium ejus, & collum caputque vnico facio ductu sine intermissione, ut supra etiam feci. Caput ejus etiam circumductu fit, ut in hac litera f , tam alto & lato ac spatium seu interstitium linearum admittit.

Duplex ff componitur ex duobus f f simul ligatis: In collo prioris f ego ductum facio in formam arcus, resectâ pennæ parte, atque eum perficiens, secundam literam f ad eam pendentem facio in modum prioris, duplo distantes quàm litera lata est: amboque corpora simul perscò vnico ductu, ut supra,

Litera g etiam literæ g adnectitur hoc modo ff : vel faciendo collum resectâ pennæ parte parùm extensius parumque reflexum pennamque juxta dorsum sursum vergens eam statim super latam partem verto, atque sic per medium colli cado è directo, inferius ad pedem usque literæ, perscòs ambo corpora vno ductu, in modum duplicis ff : varijs illa adhuc modis literæ g adnectitur ut in meis literis cursorijs videre est: quod hic brevitates gratiâ omitto.

Literam j ego incipio sicut priorem semi ductu rotundâ literæ e eo factò juxta eam vnico ductu latâ pennæ parte rectum ductum duco vertens eam paululum ad dextram, corpore duplo longior: deinde sine amotione pennæ caudam facio: incipiens cum resectâ pennæ parte: atque inclinans ad sinistram, pennam in dorsum mitto, parum sursum vergentem duplo longius ipso corpore: tandem eam claudò ductu semilatâ pennæ parte factò leviter excurrente: duobus ductibus debet fieri.

Litera k formam suam à litera e habet, nullum aliud habens discrimen, quàm quod corpus ejus infra apertum sit: non est tamen necesse ut k faciam cum k facere volo: sed capite & rectè descendente ductu in modum k factò, duco è medio corporis propè caput sine intermissione ventrem, à superiore parte inferius descendens in modum virgulæ: eum perficiens cum pennæ dorso, divertens ad fini-

ad sinistram, cuparuo ictu: tamen caveo ne pedem rectè descenden-
tis ductus tangam, ne infra claudatur, sitque literæ & similis. Ventrem
adhuc alium in modum facio: nempe circumductu, vt in hac & : vel
cum cauda sicut litera g ducens cum infra vltra corpus, duplo lon-
gius quàm longus est: vnico illa ductu formatur.

Littera i etiam non parum particeps est fecunditatis litterarum
& & s nam illa parvis pedibus cæterarum litterarum formam tri-
buit: Ego eam paruo ductu, resectâ pennæ parte factò, incipio cor-
pusque ejus latâ pennæ parte rectè descendente facio: in cuius fine
eum perficiens, tenuem ductum facio, vt eo magis vitæ & gratiæ
litteræ tribuam: sine eo enim illa tanquam obtusa & obruncata,
sine vilo ornamento, esset: in eo enim maior gratia nostrarum scrip-
tionum consistit, quòd illæ pingues & acutè scribantur.

Quod attinet ad litteram i consonantem, illa hoc modo fit i, in-
de fit duplex ii conjungendo ambas has litteras simul ab inferiore
parte ad superiorem, resectâ pennæ parte: fit illa vno ductu.

Littera s fit etiam ex s, tantum ventrem ejus omittens, inque
ejus loco rotundam r adjungens, caput ejus ego parum rotundius
& majus facio, sed eodem modo vt caput s: Fit illa vno ductu, id-
que varijs modis: quos hic describere non libet ne tyronum men-
tem multitudine eorum offuscetur.

Littera r nihil aliud est, quàm pars literæ s nempe caput ejus
cum ductu rectè descendente: cui ego infra paruum pedem facio
resectâ pennæ parte, vel rotundè-acutè (singamus vocabula vt au-
thoris verba serbare possumus) desinentem: Hæc enim commo-

dius alijs cum literis nesci potest vel ad duplex & faciendum: ex pe-
de prioris per corpus ad caput alterius necitur vnico ductu.

Littera m fit ab i nempe ex tribus parvis pedibus simul ligatis:
Ego incipio & facio priorem pedem in modum i quo factò se-
cundum ei pedem ab inferiore parte annecto inter ambos pedes
obliquè parvadentem, in modum Diagonalis ductus: sic etiam ter-
tium perficio pedem, faciens eum desinere acutè sicut elementum i,
Vno illa ductu pingi debet antequam penna à charta amoveatur.

Littera n fit ex duobus vltimis pedibus literæ m: Cumque vna
istarum litterarum in fine dictionis ponitur, tunc vltimus ejus pes
cum cauda fit in modum g & q tamen non omnino tam longus,
quoniam illæ literæ finales sunt: Duo præscriptæ literæ m & n vni-
cum ornamentum omnium scriptionum sunt: quare summâ curâ
cavendum vt eorum pedes recti atque æqui-distantes sint, neque
vnus altior vel inferior altero sit: Literæ finales hæc sunt m, n.

Habitu literæ o satis demonstravi in litera a quoniam o ferè
pingi debet vt a bonum habeat formam. Ego eam ex primo duc-
tu literæ o facio, & à pede ejus cum resectâ pennæ parte sursum
versus venio, eamque rotundè claudio in pennæ dorso. Aliud genus
istarum litterarum in Literis cursorijs vt in modum istius o Singu-
le vnico ductu fiunt.

Litteram p vt i incipio, sed ductum infra duplo longiorem facio:
deinde corpus facio in modum ventri literæ s. Duobus illa ducti-
bus fit p.

Litera q̄ differt ab a solâ caudâ quæ duplo longior rectè inferiùs ducitur ac corpus magnum est. Fit illa vno ductu.

Nos (Belgæ) habemus tria genere literæ: Prior est verè prior: nam in principio dictionum illa ponitur: accipit formam suam à litera i: faciendo infra eam parvum pedem inferiùs sub eavum vt in litera s: ex quo ego in dorso pennæ sursum iuxta pedem literæ i: asurgo vsque ad tertiam partem longitudinis eius, inde resectâ pennæ parte ad dextram revertor, caputque ejus semilatâ pennæ parte facio leviter excurrens, ad eam sequenti literæ alligandam. Secunda litera: rotunda est, & juxta alias rotundas literas plarumque in medio dictionis ponitur: nempe post s d o p & v. Eam ego subtili ductu incipio resectâ pennæ parte super latus ejus facto: & caput facio semilatâ pennæ parte ad dextram vsque trahendo; ad longitudinem medij corporis, eamque priori ductu literæ à perficio: quem ego vnicò ductu capiti appendo. Tertium ~ est litera finalis, hoc est, quæ in fine dictionis ponitur. Nullo alio modo illa à priori differt, quàm quòd caput ejus pennæ ictu fit, vel longius latâ pennæ parte extenditur. Singule vnicò ductu pinguntur.

Quatuor generibus literarum s̄ ego etiam vtor: inter quas prior est s̄ longum, nullum habens discrimen ab f̄ quàm parvum ductum qui per medium corporis transcurrit: Caput ejus pingitur sicut in litera f: Reliquæ tria parvæ sunt q̄ s̄ i. Vnâ earum ego vtor in medio dictionum literæ cursoriæ ad eam alteri nectendam: Eam à Gallis accepi: fit illa in modum parvi rotundi s: tamen recta stat

Reliquæ duæ literæ finales sunt atque in fine dictionum ponuntur. Vna earum literarum ego ex s̄ facio, faciens ad caput ejus parvum circumductum qui excurret ad dextram, ad formam parvæ lunæ dimidiatæ. Altera q̄ rotundum, & fit à litera i: sed illâ obliquè ad sinistram tracta, vertens statim pennam in dorso ad sinistram, ad corpus faciendum: quòd ego resectâ pennæ parte ad primum ductum claudio: parumque ulterius pergens, in fine ejus caput facio cum parvo pennæ ictu leviter elevans: Eam in fine dictionum non pono, nisi juxta eas literas quibus vno ductu illa jungi potest.

Quamvis varijs etiam generibus literæ & f̄ vtor tam in litera stante seu queta, quàm in literis cursorijs, tamen tria hic tantum genera describam, quæ in literis quietis omitti non debent: declarabimus vbi illæ ponendæ sunt. Mover me præsertim vt hoc faciam, quòd nonnulli in differenter ijs locum dant, ponentes eas vel in fine dictionis vbi non quadrant & benè ligari non possunt eum cæteris literis. Prior f̄ est præcedens & supra corpus incipitur, sinistro pennæ angula parum acutè trahendo; parum ad sinistram, & deinde è directo deorsum, latâ pennæ parte parum reflexâ, persecando corpus in modum f. Secundum ~ in medio dictionum pono: fit illa à litera i: nullo alio discrimine quam quòd tertiâ parte longior quàm litera i: supra corpus fit, atque in modum prioris persecatur. hæc literæ ~ interdum in fine dictionum ponitur juxta eas literas qui cæteris connecti non possunt.

Tertium

Tertium est ipsum : cui ego in inferiore parte parvum pedem facio, resectâ pennæ parte, parùm rotundum & leviter excurrètem: illa tantùm in fine dictionis ponitur juxta tales literas quibus illa alligari potest; alio modo non.

Vtimur etiam duobus generibus literæ » » vna est consonans, altera vocalis: » consonans varijs modis, præsertim in literis cursorijs, variatur: tamen (brevitatis gratiâ) formam tantùm vniùs describam; eam ego incipio resectâ pennæ parte in laus superiùs vergens, eam quæ super latam ejus partem à superiore parte rotundè ad inferiorem traho ad sinistram in modum virgulæ, appingens in inferiore ejus parte parvum pedem, trahens eum ad dextram, & sic in dorso pennæ rotundè ascendens, ventrem formo in modum literæ 6.

Dudlex » à literæ » formatur: duos ejus priores ductus simulnecto resectâ pennæ parte, ab inferiore parte ad superiorem ascendens, sicut duos pedes literæ » connecto, atque deinceps appingo ventrem » vt suprà, fit illa vnico ductu.

Fit » vocalis à litera : nectendo duos ex ejus pedibus simul: Literæ » illa non admodum dissimilis: in hoc tantùm differunt quod primus pes literæ » ab inferiore pedis parte vsque supra caput al-

terius trahitur, vbi contrâ primus pes literæ » alio pedi tantùm in media parte, annectitur. Fit illa vnico ductu.

Ab » vocali fit etiam interdum g trahendo vltimum pedem ejus longiùs in modum g suprà descriptæ: appingens eadem viâ caudam tandem claudens eam suprà recto transeunte parvo ductu, resectâ pennæ parte facto.

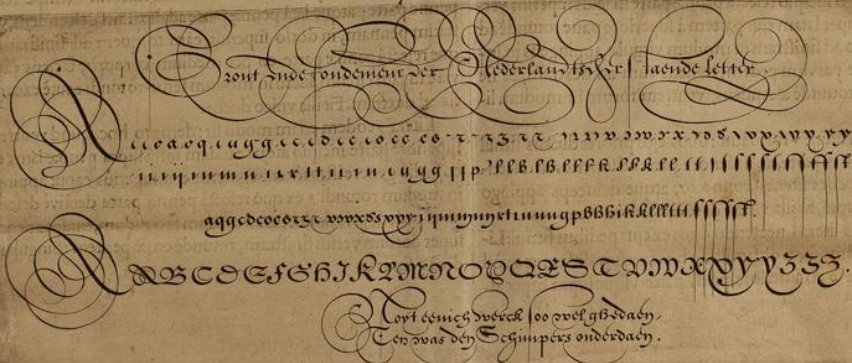
Literam 6 incipio in modum » literæ cursoriæ: nempe resectâ penne parte; atque latâ pennæ parte ad dextram descendens, verto statim pennam, in dorso superiùs, eam torquens ad sinistram, atque resectâ pennæ parte eo per medium corporis, faciens eadem viâ caudam circumductu in modum semi-rotundi acurè excurrentis ad dextram. Fit illa vnico ductu.

Litera 2 eodem etiam modo fit: dempto hoc, quod ventrem à superiore parte incipio atque caudam infra supra pennæ latus educo: Alio genere istius literæ ego vtor: ei superiùs caput appingens in modum rotundi » ex quo resectâ pennæ parte declivè descendendo juxta pedem prioris ductus ad caudam faciendam, trudens pennam super dorsum versus sinistram, rotundè erumpentem: Singulæ vno ductu fiunt.

Literæ 3 fit etiam ex præscripta rotunda litera : faciendo subtilem parvum ductum ad caput ejus:trahitur pennâ declivè ad sinistram descendente ad mediam partem ejus longitudinis; atque parum retrocedens, latâ pennæ parte deorsum vertendo, descendendo; indeque ad sinistram assurgens parvam ei caudam facio, in-

cepram refectâ pennæ parte, atque perfectam cum dorso pennæ vel parvo icu pennæ: Facio eam etiam circuitu, tanquam si rotundum : facere vellem : sed pennam statim ad sinistram verto, atque præscripto modo caudam facio,

Elementa & fundamenta Belgicæ literæ.

Cum haecenus descripserim atque indicaverim praecipuos & majores ductus uniuscujusque litterae per se, atque ejus originem, modum faciendi & proportionem satis declaraverim; Eademq; via declaraverim quae litterae duobus ductibus fieri debent: Appendicis vice utile duxi hic breviter indicare quae litterae originem, essentiam, atque formam suam aliae ab alijs sumunt, Omnes ferè nostrae Belgicae litterae originem ducunt à quinque istis literis **a b f i v**: Litterae quae ab elemento **a** formantur, haec sunt **æ e g o q z s**: Ab elemento **b** creantur **g k l t**: ab elemento **f** formantur **ff st** **ss**: Aliterae oriuntur **m n p r t u**: ex **v** consonante: istae **æ e g z s**. Ille igitur qui formam atque modum faciendi has quinque litteras optimè percepit atque didicit, certū se faciet se alias litteras ex hisce minori labore perfectè posse facere: Quare omnibus qui ad perfectionem artis scribendi pervenire desiderant, auctor sum ut has quinque litteras, tanquam fontes ceterarum, benè addiscant, ut ceteras litteras optimè formare possint, atque sic firmam litteram scribere

possint. Compotes ejus rei fient si naturam uniuscujusque litterae diligenter perscrutaverunt, & quomodo littera simul necti debent: qui unicuique est modus ad benè & citò scribendū: consistit enim praecipuè festinatio in litterarum connexionem, quae hisce duobus ductibus / — simul ligantur. Prior fit relecta pennae parte, transerse super latus connectens omnes litteras quae ab inferiore parte capiti vel medio sequentis litterae alligantur. Secundus fit rectè ante se in formam amussis, seu normae, atque è transverso per medium corpus litterae **f** & **t** ducitur atque caput litterae **g** claudit: nectens omnes litteras simul quae caput ad caput ligantur, ut etiam eas quae è transverso per corpus ad caput alterius litterae accedunt, ut Studiosus experientia ex meis scriptis discere potest. Spero autem **DEO** favente, data occasione eis prolixiorē declarationem me facturum earum litterarum, ut pro modulo hanc artem florere faciam, atque omnibus Philographis atque Tyronibus satisficiam, ut firmam haec de re habeant imaginationem.

Brevis instructio ad scribendam litteram cursivam.

Litterae cursivae, ut suprà declaravi, sunt triplices: Stans, Protrusa & Cadens: Mutantur illae secundum magnitudinem vel parvitatem, crassitudinem & tenuitatem, quae ei tribuitur, vel prout citò vel tardè, compressa vel magnā distantia, scribitur, atque prout membra ejus (sic voco illos ductus qui infra & suprà extra lineas

protuberant) extenduntur vel abbreviantur. Majus ejus ornamentum in eo consistit, quòd solido corpore atque validè procedens scribatur quodque omnes ductus infra & suprà secundum naturam Pennae simul nectantur: quod etiam de capitibus & membris quae infra & suprà regulas extrahuntur, observandum: consule non

H debent

Instructio ad scribendam litteram Germanicam.

Quoniam quidam Philographi eum vidissent partes quasdam
mei libri, iudicarunt, quædam Capitales quæ in principio ex-
emplariorum sunt tyronibus difficiliore esse ad imitandum:
bonum factum mihi visum est hæc Bellicas Italicas & Hispani-

ci Capitales vt sic huic libro finem imponam) hic adungere re-
quid Tyronibus & Studiosis impedimento sit, quo minus, re bene
cognita, pergat, atque ad optatum finem perveniant, ad arte-
m quam bene scribendi.

A B C D E F G H I K L M N
O P Q R S T U V X Y Z

A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T U V X Y Z